

все піддавав висміюванню, а лексикограф Свида передрікав Лукіану вічний вогонь у пеклі. Неодноразово Лукіан попадав у реєстр заборонених авторів у Ватикані.

Особливо була популярна творчість Лукіана в добу Відродження. Ним захоплювалися С.Брант, Еразм Роттердамський, У. Фон Гуттен, Ф.Рабле та інші великі гуманісти. В добу Просвітництва твори Лукіана справили велике враження на Вольтера, Дідро, Руссо, Гольбаха, Гельвеція, Гете та ін. У XVIII ст. творчість Лукіана стала відомою в Польщі та Росії. Його творчість мала вплив на Г.Сковороду та І.Котляревського.

Багатство ідей, сміливість думки, фантазії, виразний і точний стиль, ясність мови, гуманізм – все це вабить до Лукіана і сьогодні.

Олена Переломова

Сумський державний університет,
м. Суми

СИМВОЛІЧНИЙ ОБРАЗ ДОРОГИ В ХУДОЖНІЙ КАРТИНІ СВІТУ ПИСЬМЕННИКА-ФІЛОСОФА ВАЛЕРІЯ ШЕВЧУКА

Символічний образ *дороги* як життєвого шляху є наскрізним у творчості письменника Валерія Шевчука, відкриває одну із граней його світобачення. Герої Шевчукових творів майже завжди вирушають у мандри на пошуки сенсу буття, віднайдення душевної гармонії, рівноваги. Мотив «блудного сина» з біблійної притчі присутній у творах письменника, про який би час у них не йшлося. Це завжди відхід героя і його повернення. А між цим лежить дорога від себе й до себе.

Словникова референція лексичної одиниці «дорога» загальновідома – від прямих значень до переносних. Жодне з цих значень не заперечується автором, але він наповнює лексему в контексті своїх творів додатковим змістом. На думку французького семіолога й літературознавця Р. Барта, саме через таке наповнення слово стає художнім, образним: «Коли б у слів було тільки одне значення, яке вказане в словнику, – коли б вторинна мова не виявляла обурливої і розковуючої дії на «дійсні факти мови», не було б і літератури» [4, с.352].

Учений справедливо стверджує, що символ – це не образ, а сама множинність значень: «Символ має місце там, де смисл, не задовольняючись вказівкою на предмет, одночасно вказує і на інше значення, здатне розкритися тільки всередині і через перше значення» [4, с.350].

Символ *дороги* Валерія Шевчука настільки багатовимірний, що з конкретної житейської реалії переростає в глобальний символ *небесної дороги*. Дорога – це завжди таїна, тому вабить до себе людину, яка влаштована так, що прагне пізнати таємне. Нерозгаданість *дороги* кличе непокорену людину ступити на неї, здолати її, пізнати себе й світ, повернутися назад – *додому*. Протиставлення – поєднання ключових понять *дорога-дім* виступає як двоєдиний символ-комплекс. *Дорога* – пошук, пізнання незвіданого, втеча від рутинного, одноманітного, прагнення оновлення. *Дорога* – це вічний рух, це життя, тому споконвіку вздовж дороги ставили хрести, викопували криниці, щоб подорожні могли напитися води, спочити й помолитись. *Дім* – затишок, прихисток, перепочинок, надійність, розуміння, притулок радостей і печалей, врешті, кінцевий пункт мандрів. Рух по колу: *дорога* веде додому, *дорога* вабить з *дому* в мандри. Людина ж прагне того й іншого. Отже, за допомогою цих двох конкретних назв житейських реалій, які можна поєднати в антонімічну пару, що переростають в об'ємні образи-символи, автор намагається розкрити сутність людини, художньо осмислити загадкові сфери людського духу. Лексеми “дім” і “дорога”, не втрачаючи свого конкретного значення назви реалій буття, у системі образів моделювання художнього світу митця набувають абстрактного звучання, стають наскрізними образами творчості, беруть участь у створенні системи протиставлень, надають розвиткові сюжету потрібного скерування.

Дослідник творчості В. Шевчука В. Панченко зазначає: «Коли йдеться про дім і дорогу, то це майже завжди означає щось більше, ніж просто дім і просто дорога» [4, с.180 – 181].

Один із «блудних синів» – Ілля Турчиновський говорить: «*Дороги* для мене, любий читальнику, що для п'яниці трунок. Завжди відчуваю неземний трем, коли ступаю на *незвіданий шлях*. Очі застеляються серпанком, тіло напружується, в ньому починає струмувати прихована сила, яка наливає тіло дзвінкою молодістю» [5, с.96].

Означення у словосполученні *незвіданий шлях* у даному контексті виконує експресивну функцію, оскільки саме воно несе найбільше смислове навантаження в розкритті внутрішнього стану героя.

Дорога – це засіб задоволення жадоби пізнання, рух до незвіданого, до істини. Ця потреба пізнання нездоланна, автор влучно порівнює її з трунком для п'яниці. Як слушно зауважив В. Мельничайко, «слова, маючи конкретне лексичне значення, у контексті зв'язного висловлювання можуть набувати додаткових образно-емоційних відтінків, які в художньому творі часто мають вирішальне значення» [4, с.12 – 13].

Асоціативно пов'язані зі словом *дорога* словосполучення *починати мандрівку, сонячний ранок*. Образ дороги наповнюється легким життєдайним сонячним світлом. Початок мандрівки – початок дня – початок життя – наповнені космічною енергією сонця. Людина-мандрівник – частка цієї цілісної картини світу і хоче досягнути гармонію його. Ілля Турчиновський зізнається: «Люблю через те починати *мандрівку* сонячного ранку, коли все, як і я, переповнене ясними соками і коли життя здається найоманливішим і найчудовішим» [5, с.96].

Шлях пізнання – світлий і величний, людина на ньому позначена високістю духу, окрилена передчуттям спрямування до істини.

Дорога так само хвилює й нащадка Іллі – Петра Турчиновського, який живе вже в іншому часовому вимірі, але так само спрагло шукає *свою дорогу*, думає про неї, складає вірші:

1. «Вірші, які я, Петро Турчиновський, написав у вітряну ніч:

Дорога невідома тягнеться до краю,
Початок її в небі, де кінець, не знаю,
Побачив я сьогодні: починався день,
Цар – вуж в короні злотній, вилізши на пень,
Сльозу-перлину ясну тихо вигрівав,
А я чогось весь ранок був ходив, шукав:
Чи зілля, може, може, квітку нестерельну,
Відтак *знайшов дорогу* я лише *пустельну*» [4, с.186].

2. «Вірші про вітер, що написав я [Петро Турчиновський] в осіннє надвечір'я: Що станеться зі мною в цій миті і другій,

Чи в радість обернуться мій смуток і туга?
Чи я знайду ту силу, щоб *вийти* із цього
І вечора, і вітру й зійти *на дорогу*?
Дорога, наче привид, у світлі *манячить*,
Не *кличе* і не *вабить*, та *зводить* одначе.
Постій, дай *зупинюся*, *хімерний навійло*,
До тебе чашу ставлю – ану ж бо, налий-но,
Я вип'ю трунку твого, щоб *вийти із ночі*,
І розтоплю на срібло свої смутні очі,
На золото – свій розпач...» [4, с.206].

Слово-символ *дорога* для Петра Турчиновського із системи світоглядних категорій і тому має духовний і моральний вимір, тому “початок її в небі”. Такі дороги кожен у житті шукає сам, тому дорога має означення *невідома*, вона може бути *пустельною*. У поєднанні з дієсловами

(*тягнеться, манячить, не кличе, не вабить, зводить*) образ дороги персоніфікується, тримає у своїй владі “подорожнього”, бо той “весь ранок був ходив, шукав”, не має сил “щоб вийти”, хоче випити її трунку. Отже, слово-символ *дорога* стає концептом філософських роздумів, представлених автором у високохудожній образній віршованій формі, що посилює естетичне значення твору в цілому.

1. Барт Ролан. *Избранные работы: Семиотика. Поэтика: Пер.с фр.* – М.: Прогресс, 1989. – 615с. 2. Мельничайко В. *Аспекти лінгвістичного аналізу художнього тексту // Дивослово.* – 1999. – № 9. – С.11 – 15. 3. Панченко В. *Маленькі свята серед буднів // Вітчизна.* – 1988. – № 2. – С. 180 – 183. 4. Шевчук В.О. *Ілля Турчиновський (листок перший): Повість // Три листки за вікном: Роман-триптих.* – К.: Рад. письменник, 1986. – С. 15 – 136. 5. Шевчук В.О. *Петро Утеклий (листок другий): Повість за судовими актами XVIII століття // Три листки за вікном: Роман-триптих.* – К.: Рад. письменник, 1986. – С. 137 – 284.

Михайло Де Лонг

Вище професійне училище № 33,

м. Київ

ФІЛОСОФІЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Форма діяльності філософа – це філософствування. Мета філософствування – наближення до того стану людського існування, яке зветься “бути філософом”. У намірі “бути філософом” полягає прагнення до досягнення мети і філософствування у зв’язку з цим являє собою той особливий спосіб мислення, яким слідує людина, що має намір “бути філософом”. Отже, філософом людина стає, а не народжується. Але в цьому процесі “становлення” філософом людина вже попередньо повинна мати уявлення про те, чому саме вона прагне бути філософом, а не лікарем, істориком, математиком, економістом. Передумови, що приводять конкретну людину до відповідного рішення, тим самим можна було б розділити на “природні здатності”, без яких філософствування як особливий вид емоційно-інтелектуальної діяльності не може бути реалізований і якими з самого початку повинна володіти людина, яка має бажання філософствувати, і “життєві обставини”, до числа яких відносяться “матеріальний стан”, “освіта”, “походження”, “коло